3985

Minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) aan plv. hoge commissaris te Djakarta (Van Ittersum), 28 nov. 1954
*copie aan: Washington (in handen van Minister Luns).

Bestemd voor Van Ittersum persoonlijk.
Referte Uw telegram nr. 657.

Ik ben U dankbaar voor uitvoerige en evenwichtige analyse van de gespannen politieke toestand in Indonesië in verband met de ontwikkelingen in New-York.

Uw advies heeft onderwerp uitgemaakt van overleg, onder meer met Van Bylandt en wij delen Uw mening dat onder de door U gesignaleerde omstandigheden inderdaad rekening dient te worden gehouden met een reëel gevaar voor de veiligheid van onze landgenoten in Indonesië, zelfs al zal men wellicht bij de opzet van de reeds voor dit weekend georganiseerde betogingen niet dadelijk gewelddaden op het oog hebben. De ervaring leert, hoe dergelijke massabetogingen uit de hand kunnen lopen.

Aan de andere kant dienen wij ervoor te waken, de oogmerken die de Indonesiërs hebben met hun bedreigingen, niet in de kaart te spelen door voortijdig of te veel blijk te geven van beduchtheid voor acties van Indonesische zijde, voordat aan de desbetreffende bedreigingen wezenlijk gevolg wordt gegeven. Bovendien moet onzerzijds alles worden nagelaten, wat een paniekstemming in de hand zou kunnen werken.

Conform Uw suggestie machtig ik U thans echter om op het door U wenselijk geachte tijdstip de Indonesische regering - wier vertegenwoordigers de bedreigingen hebben geuit waarop de reeds voor dit weekend georganiseerde betogingen aansluiten - te wijzen op haar verantwoordelijkheid voor de veiligheid der in Indonesië vertoevende Nederlanders. Hierbij ware aan deze regeling te vragen voor zover nodig een matigende invloed uit te oefenen op eventuele volksbewegingen, manifestaties en dergelijke en doelmatige bescherming te verlenen aan de levens en bezittingen der Nederlanders.

Voorts acht ik het gewenst er bij het State Department op aan te dringen dat de Verenigde-Staten Indonesië waarschuwen tegen onverantwoordelijke acties tegen persoon en goed van Nederlanders in Indonesië in verband met de Nieuw-Guineakwestie, waarbij Amerika wellicht meer gehoor zal vinden dan enige andere mogendheid, omdat Indonesië zeer veel gelegen is aan de houding van dat land in deze kwestie, gezien het neutrale standpunt van de VS, dat in feite in de VN steun is voor Indonesië tegen Nederland. Terzake wordt telegrafisch overleg gepleegd met Luns, die vandaag in Washington vertoeft. Desbetreffend telegram ontvangt U in copie.

Ook ben ik voornemens een stap te laten doen in Londen, omdat de Engelsen zelf veel belangen in Indonesië hebben en omdat zij, door de nabijheid van Singapore en Malaya nauw betrokken zijn bij eventuele onrust in de Archipel, vooral indien deze, zoals in het onderhavige geval door de communisten wordt aangewakkerd. Copie zal ik U toezenden.

In verband hiermede verzoek ik U contact op te nemen met de Britse Tijdelijk Zaakgelastigde te Uwent, die voor zover hijzelf niet heeft gerapporteerd na onze stap in Londen zeker door het Foreign Office geconsulteerd zal worden. Het zou nuttig zijn, indien U de toestand, als in Uw telegram geschilderd, met hem zoudt bespreken en hem er voor zover nodig op zoudt wijzen dat in geval van ongeregeldheden waarbij men, opgehitst tegen de Nederlanders, tot molestaties zou overgaan, de Britten - zoals reeds in eerdere gevallen gebleken is - hierbij gelijke risico's zullen lopen als de Nederlanders waarop de actie gericht is. Zijn advies zou van veel belang zijn voor de besluitvorming in Londen.

Kenmerk: Beyen 466.
©BuZa, archief BZ, uitgaande codetel. Djakarta 1954
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/19458

Wij verwachten niets van beroep onzerzijds op Nehru, die, indien wij in deze zaak op hem een beroep zouden doen, ongetwijfeld zou reageren met de vraag wat wij in het Nieuw-Guineaconflict bereid zijn om te doen om de Indonesiërs tegemoet te komen in hun zijns inziens begrijpelijke 'actie tegen het kolonialisme' (conform de actie om Goa). Zelfs is niet onmogelijk dat hij dan goede diensten zou aanbieden. Wel zal Stikker in Londen informeren, hoe de Britse regering denkt over de mogelijkheid van matigende invloed door de diverse Colombolanden op Indonesië.

Verzoek om steun aan andere mogendheden - met name Australië, dat in de Nieuw-Guineazaak geheel aan onze zijde staat - lijkt niet opportuun. Het schijnt voorts ongewenst te veel landen te alarmeren en te veel stappen tegelijkertijd uit te lokken van buitenlandse vertegenwoordigers in Djakarta, omdat de Indonesiërs hierdoor gesterkt zouden worden in hun overtuiging, dat zij groot succes hebben met hun bedreigingen tegen de Nederlanders, die, zoals zij zullen begrijpen, het initiatief tot deze stappen hebben genomen.

In dit telegram wordt nog niet verder ingegaan op Uw suggesties ingeval van een werkelijke noodtoestand, die hier zullen worden bestudeerd voor zover nodig in overleg met andere departementen. Wel kan thans reeds worden opgemerkt, dat wij in dat geval in het algemeen weinig heil zien in militair machtsvertoon vanuit Australië of Singapore voor wat betreft excessen in het binnenland. Het zenden van de Kortenaer in 1950 was effectief, echter in een geheel verschillende situatie.

Wij overwegen echter wel, mede met het oog op het infiltratiegevaar in Nieuw-Guinea het fregat, dat thans bij de strijdkrachten der VN in Korea is ingedeeld, op korte termijn naar Nieuw-Guinea te dirigeren, hetgeen tevens voor de Amerikanen een nuttige aanwijzing kan zijn van de ernst, waarmede wij de situatie onder het oog zien.

Het lijkt echter nuttig, indien U reeds thans zeer vertrouwelijk oriënterend overleg pleegt met bijvoorbeeld enkele topfiguren uit de scheepvaartwereld over de problemen samenhangende met eventueel veiligstelling van Nederlanders op bedreigde plaatsen in voorkomende gevallen.